

BAŞARAKAVAK (KONYA) KASABASI ETNOBOTANİK ENVANTER ÇALIŞMASI

ETNOBOTANY INVENTORY OF THE BAŞARAKAVAK (KONYA) TOWN

Osman TUGAY - Kuddisi ERTUĞRUL - Evren YILDIZTUGAY

Anahtar Sözcükler - Keywords:

Etnobotanik, Başarakavak, gıda, yem, tıbbi bitkiler, el sanatları, Konya

Etnobotany, Başarakavak, food, fodder, medicinal plants, handicrafts, Konya

ÖZET

Başarakavak'ta (Konya) halkın değişik alanlardaki bitki bilgisini saptamaya yönelik etnobotanik çalışmaları 2004 ila 2006 yılları arasında Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) desteğiyle sürdürülmüştür. Başarakavak Kasabasında halkın gıda, ilaç, yem, yakacak ve diğer amaçlarla yararlandığı ve geçmişte kullandığı bitkilere ilişkin geleneksel bilgiler ortaya konmuştur. 2004 ve 2006 yılları arasında toplam yirmi bir kez Başarakavak'a giderek altı kişilik bir ekiple dönüşümlü olarak toplam 36 gün alanda çalışılmıştır. Bu süre içinde Başarakavak'ta 30 kişiyle görüşülmüş, 240 bitki örneği ve bunlara ait yerel bilgiler toplanmıştır. Bazı örtüşen kullanımlar da olmakla birlikte 106 gıda, 75 yem, 17 ilaç, 13 el sanatları ve 8 yakacak kullanımının yanı sıra 78 bitki türünün farklı alanlarda yararlı oldukları saptanmıştır. Özellikle gıda ve yem bitkileri kullanımları arasında belirli bir örtüşme olduğu gözlenmiştir. Farklı bitki kullanımlarına ilişkin 297 kullanım reçetesi derlenmiş; doğal/yabani bitkilere ve yerel tarım bitkilerine ait örnekler alınmış; bitki kullanımları fotoğraf ile de belgelenmiştir.

ABSTRACT

Ethnobotanical studies which aim to shed light on local human-plant interactions in the Başarakavak (Konya), continued with the support of the Turkish Academy of Sciences (TÜBA) between 2004-2006 years. Plants used for food, medicine, animal food, heating, and similar purposes by the residents in the Başarakavak (Konya) along with the accumulated knowledge of the residents, are documented. Twenty one field trips were carried out between 2004-2006 years, and a total of thirty six-days in the field were devoted to the study by a team of six researchers alternately. During this time period interviews were made with about 30 informants within Başarakavak surrounding, and 240 plant samples with related information were collected. Among the sampled plants 106 food, 75 fodder, 17 medicinal, 13 handicraft, 8 fuel plants, and about 78 plants with various uses were recorded. Several plants have more than one use, and especially food and fodder plant uses are overlapping. 297 recipes related to various wild and cultivated plant uses were recorded, and some activities related to plants were also recorded with photographs.

GİRİŞ

Bu proje kapsamında Başarakavak'ta (Konya) 2004 yılında başlatılan etnobotanik çalışmaları 2006 yılında sonuçlandırılmıştır. Bu süreçte yöre halkının gıda, ilaç, yem, yakacak, el sanatları ve diğer amaçlarla yararlandığı yabani ve yerel tarım bitkilerine ilişkin geleneksel bilgiler kaynak kişilerden faydalanılarak ortaya çıkarılmıştır. Yaklaşık 700 yıllık bir geçmişi olan Başarakavak'ta halkın hayatlarını sürdürmek için geçmişten bugüne dek bitkilerden çeşitli şekillerde yararlanmış oldukları tespit edilmiştir. Fakat son yıllarda özellikle teknolojinin gelişmesiyle birlikte bitki kullanımlarının gün geçtikçe azaldığı ve yavaş yavaş unutulmaya başladığı da görülmüştür. Bundan dolayı bitki kullanımlarıyla ilgili bu birikimlerin tarafımızdan derlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılacak olması oldukça önemlidir. Başarakavak'ta bitki kullanımı bilgilerinin derlenmesi çalışmaları 2004 yılında başlamış ve 2006 yılı sonlarına kadar Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) katkılarıyla sürdürülmüştür.

Başarakavak Kasabası'nda Haziran 2004'te başlanan alan çalışmaları 2005 yılında da sürdürülmüş ve 2006 yılının Aralık ayında sonuçlandırılmıştır. Bu süreçte farklı vejetasyon dönemlerinde Başarakavak'a gidilerek alan çalışmaları gerçekleştirilmiş, kaynak kişilerle görüşülmüş, bitki örnekleri toplanarak preslenmiş ve bilgiler derlenmiştir. Türkiye Florası temel kaynak olarak kullanılmış ve bitkilerin bilimsel adları tespit edilmiştir. Bitkilerle ilgili elde edilen bilgiler Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA-TÜKSEK) Türkiye Kültür Envanteri'nin hazırladığı Kültürkitap sürüm 1.0'da oluşturulan etnobotanik programında bulunan veri tabanına kaydedilmiştir. Bu proje kapsamında, 2005 yılında Etnobotanik alan çalışmaları, Konya Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç.Dr. Osman Tugay'ın proje yürütücülüğünde, yine aynı bölüm Öğretim Üyesi Prof.Dr. Kuddisi Ertuğrul, Araştırma Görevlisi Evren Yıldıztuğay, Yüksek Lisans öğrencisi Volkan Bağçe, Lisans öğrencilerinden Orhan Arı ve Fatma Şahin'in katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Alan çalışmaları sırasında toplanan bitkiler yaygın herbaryum tekniklerine göre preslenmiş ve numaralandırılmıştır. Preslenerek kurutulan numuneler

Türkiye Florası'ndan faydalanılarak bilimsel Latince isimleri teşhis edilmiştir.

Başarakavak Kasabası ile ilgili genel bilgiler, kasabanın tarihi, coğrafik konumu, nüfusu ve iklimi, toprak ve jeolojik yapısı, su kaynakları, geleneksel yemekleri, kasabada tarım, hayvancılık ve turizm gibi genel bilgiler TÜBA Kültür Envanteri Dergisi 4. sayıda yayınlanmıştır (Tugay vd. 2005).

Çalışma alanına yakın bölgelerde oldukça fazla flora çalışması olmasına rağmen etnobotanik çalışma bulunmamaktadır. En yakın etnobotanik çalışmalar "Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri (Duran 1998)", "Afyon (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri (Işık vd. 1995)" ve "Ankara, Gölbaşı'nda Yabani Bitkilerin Kullanış Amaçları ve Şekilleri Üzerine Bir Araştırma (Şimşek vd. 2001)" dir.

ÇALIŞMA ALANI

Başarakavak tarihi Bizans ve Roma dönemlerine kadar uzanır. Kasabada Bizans, Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait kalıntılar bulunmaktadır. Fakat o dönemlere ait bir ismi bilinmemektedir. Başarakavak'ın bulunduğu arazi, yaklaşık 700 yıl önce Selçuklular'ın Konya ve dolaylarını fethetmesiyle Türk topraklarına dahil olmuştur. Bizans devrinde küçük bir yerleşim yeri, Selçuklular zamanında bir yayla olan bu bölgeyi en iyi şekilde değerlendiren Emir-Ahur Zeyneddin Beşare olmuştur. Bundan dolayı çiftlik ve otlakların bulunduğu bu yayla, kurucusu olan Beşare Bey'in adını alarak "Başara" olmuştur. 19. yüzyılda, Başara'ya çok miktarda kavak ağacının olmasından dolayı "kavak" ibaresi eklenmiş ve yerleşim merkezi Başarakavak" adını almıştır (Özönder 2001).

Başarakavak Konya'nın Selçuklu ilçesine bağlıdır ve şehre uzaklığı 35 km'dir. Yakın komşu ilçeleri olan Beyşehir'e 55 km, Derbent'e 22 km ve Ilgın'a ise 75 km uzaklıktadır. Kasabanın güneyinde 6 km uzaklıkta Küçükmuhsine ve Ulumuhsine, batısında 9 km uzaklıkta Akpınar, kuzeyinde 12 km uzaklıkta Tepeköy ve doğusunda 12 km uzaklıkta Yükselen kasabası (Bilecik) bulunmaktadır. Kasaba yayla ve tarlaların bulunduğu dağlık ve sulak bir arazi üzerine

kurulmuştur. Yerleşim merkezinin ortasından geçen tarım ve hayvancılık için kullanılan suyu sağlayan Uluçay, Altınapa Barajı'na kadar uzanır. Yerli halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Kasabanın Killik, Çat, Çeltek, Elbizli, Kayaüstü, Kürtahmet, Gisliyer, Embeles, Cırık Pınarı, Tosungil, Başpınar ve Ketenlik yaylaları ünlüdür. Bu yaylalar küçükbaş hayvan yetiştiriciliği için son derece elverişlidir (Özönder 2001).

Başarakavak'ın nüfusu 1967 olup 348 ev bulunmakta ve bu evlerde yaşayan insanların 816'sı kadın, 746'sı erkektir. Kasabada yaşayan ailelerin çoğu tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadır. Başarakavak'ta kışlar soğuk ve yağışlıdır. Bahar ile yazın ilk ayları ve sonbaharda bereketli yağışların devam ettiği görülür. Yaz mevsimler ise oldukça sıcaktır. Çevrede bulunan tepelerin geçitlerinden gelen hava akımları kasabaya yer yer tatlı bir serinlik vermektedir. Kasabada daha çok küçükbaş hayvan yetiştirilmektedir. Koyun, keçi, tavuk yayla ve ağıllarda sürüler halindedir. 2001 yılında 325 adet büyükbaş, 8990 adet koyun, 55 adet kıl keçisi ve 210 adet tiftik keçisi bulunmaktadır. Kasabada her yıl geleneksel kuru fasulye şenlikleri yapılmaktadır. Diğer yerel yemekleri ise; Keşkek, Kabak tiridi, Eksili kabak, Acılı aş, Yağlı gevrek, Su böreği ve Bulgur pilavıdır (Özönder 2001; Tugay vd. 2005).

ÇALIŞMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

YÖNTEM

Herhangi bir yerleşim biriminde etnobotanik çalışmalar yapılırken öncelikle o yörede yaşayan yerlilerin her bir bitkiye verdiği yöresel isimler ile her bitkinin nasıl kullanıldığına dair bilgiler öğrenilir. Bu bilgiler not alındıktan sonra her bitkinin bilimsel adının belirlenmesi için preslenerek kurutulur ve herbaryumlarda saklanır. Bu çalışmalar yapılırken farklı vejetasyon dönemlerinde araziye çıkılarak mümkün olduğunca fazla arazide kalarak bilgi toplamak gerekir. Ayrıca fazla kişiyle görüşülerek bu kaynak kişilerin bilgi birikimine göre daha önce hazırlanmış olan etnobotanik çerçeve sorularını (Ertuğ 2003) sorarak kullanım reçetelerini hazırlamak temel yöntemlerdendir. Yapılan arazi çalışmaları sırasında kaynak kişilerin gösterdiği, kullanımı belirlenen her bitkiden birkaç örnek toplanarak numarası verilmiş, toplama tarihi, bulunduğu mev-

kiin adı ya da kimden alındığı, toplanan yerin denizden yüksekliği, çevredeki bitki toplulukları ve benzeri ayrıntılar not edilmiş, çoğu örnek fotoğrafla da belgelenmiştir. Çalışmamız sırasında yararlı bitki kullanımları, gıda, ilaç, yakacak, yem, el sanatları ve diğer kullanımlar olmak üzere sınıflandırılarak doğal ve tarımı yapılanlar ayrıca belirtilmiştir. Bitki kullanımlarına ait kullanım kodları daha önce Buldan'da uygulanan sisteme göre verilmiştir (Ertuğ vd. 2003; 2004). Yine bitkilerin hangi kısımlarının kullanıldığı, nasıl ve ne amaçla kullanıldıkları not edilmiştir. Toplanan bitkilerin bilimsel isimleri teşhis edilirken Türkiye Florası ciltleri ve bölgeye yakın flora çalışmalarından faydalanılmıştır (Davis 1965-1985; Davis vd. 1988; Güner vd. 2000; Tugay vd. 2002). Ayrıca taksonların otör kısaltmaları Bitki Adlarının Otörleri adlı kaynaktan güncellenmiştir (Brummitt ve Powell 1992).

Etnobotanik veriler için yapılan arazi çalışmaları Başarakavak ve yakın çevresinde tarlalar, tepeler, dere kenarları, yaylalar ve yol kenarları boyunca olup belli başlı lokaliteler şöyledir: 1500-1550 m yükseklikteki Aspiray Tepesi, 1260 m yükseklikteki Han mevkii, 1300 m yükseklikteki Başarakavak-Beyşehir yol arımı, 1600 m yükseklikteki Hamza Tepesi, 1490 m yükseklikteki Yumru Tepesi, 1360 m yükseklikteki Sınırdere mevkii, 1350 m yükseklikteki Karataş Tepesi, 1420 m yükseklikteki Küngönü mevkii, 1330 m yükseklikteki Killik Yaylası, 1400 m yükseklikteki Suderesi mevkii, 1500 m yükseklikteki Fındıklı Tepesi. Bu belirtilen lokalitelerden rehber kişilerle beraber ister doğal ister tarımı yapılan bitkiler toplanarak kullanımları ile ilgili bilgiler not edildi ve yaygın herbaryum tekniklerine göre preslenerek kurutuldu.

Genel Bulgular

Alan çalışmaları sırasında toplanan farklı bitki örneklerinin teşhisleri yapılmış ve 58 familyaya ait 171 cins ve 240 takson belirlenmiştir (Ek 1: Familyalara göre etnobotanik bitki listesi). Belirlenen 240 taksondan 98'i (% 40.8) kültürü yapılan bitkilere aittir, geriye kalan 142'si (% 59.2) ise doğal bitkilerdir. Kullanılan bitkiler arasında, Asteraceae (Compositae) 45 takson, Lamiaceae (Labiatae) 24, Fabaceae (Leguminosae) 23 takson, Rosaceae 16 takson ve Poaceae (Gramineae) ise 11 takson ile en yoğun olarak kullanılan familyalar olarak sıralanmıştır.

Toplanan bitki örneklerinde bazı örtüşen kullanımlar da olmakla birlikte 106 gıda, 75 yem, 17 ilaç, 13 el sanatları ve 8 yakacak kullanımın yanı sıra 78 bitki türünün farklı alanlarda yararlı oldukları belirlenmiştir. Özellikle gıda ve yem bitkileri kullanımları arasında belirli bir örtüşme olduğu gözlenmiştir. Farklı bitki kullanımına ilişkin 297 kullanım reçetesi derlenmiş; doğal/yabani bitkilere ve yerel tarım bitkilerine ait örnekler alınmış ve fotoğrafları çekilmiştir.

Alandaki Endemik Bitkiler

Çalışma alanında dünyada sadece Türkiye’de yetişen endemik bitkiler bulunmaktadır. Örnek alınan bitkilerden 24’ünün ülkemize özgü endemik bitkiler olduğu görülmektedir. Bu bitkilerden hepsinin yerel adı olmasına rağmen 5’inin herhangi bir kullanımı yoktur. Bitkilerin kullanım bilgileri ise; 5’i ilaç, 5’i arı bitkisi, 4’ü hayvan yemi, 3’ü baharı müjdeleyen ve 2’side gıda bitkisi olarak bilinir. Bu endemik bitkiler alfabetik olarak familya sırasına göre ve kullanımları ile ilgili bilgiler şöyledir:

Acanthaceae: *Acanthus hirsutus* Boiss. yörede “vandibi” adıyla bilinir ve eskiden diş ağrıları için kullanılmış. **Asteraceae:** *Centaurea cariensis* Boiss. subsp. *longipapposa* Wagenitz ve *Centaurea inexpectata* Wagenitz bitkileri kasabada “gökbaş” ya da “topbaş” adlarıyla bilinir ve herhangi bir kullanımları yoktur. **Convolvulaceae:** *Convolvulus galaticus* Rotsan. ex Choisy yörede “mor sarmaşık” adıyla bilinir ve tarla yabancı otudur. **Fabaceae:** *Astragalus brachypterus* Fisch., *Astragalus mesogitanus* Boiss., *Astragalus prusianus* Boiss. ve *Astragalus strictispinis* Boiss. bitkileri genel olarak “geven” adıyla bilinir ve hayvan yemi olarak kullanılır. **Iridaceae:** *Crocus danfordiae* Maw yerli halk tarafından “çiğdem” adıyla bilinen bu bitkinin kök kısımları gıda olarak yenilir; *Iris schachtii* Markgr. “sarı susam” adıyla bilinen sarı renkli güzel bir bahar bitkisidir; *Iris stenophylla* Hausskn. & Siehe ex Baker subsp. *stenophylla* “navruz” ya da “susam” adıyla bilinir ve yerli halk tarafından baharın gelişini müjdeleyen bir bitkidir. **Lamiaceae:** *Ballota nigra* L. subsp. *anatolica* P.H.Davis “boz çalba” olarak bilinir ve yerliler tarafından eskiden solunum yolu hastalıkları için kaynatılarak içilmiştir; *Origanum sipyleum* L. yörede “mor çay” adıyla bilinmekte ve bitkinin çiçeklerinin ren-

ginden dolayı bu ad verilmiş olup günümüzde solunum yolu hastalıkları için kaynatılarak çay gibi içilmektedir; *Phlomis armeniaca* Willd., *Salvia cryptantha* Montbret & Aucher ex Benth. ve *Salvia hypargeia* Fisch. & Mey. Bitkileri “çalba” adıyla arıların çok sevdiği bitkiler olarak bilinir; *Sideritis brevibracteata* P.H.Davis “sarı çay”, *Stachys cretica* L. subsp. *anatolica* Rech.fil. “boz çalba” adlarıyla bilinmekte ve günümüzde solunum yolu hastalıkları için kaynatılarak çay gibi içilmektedir; *Thymus sipyleus* Boiss. subsp. *sipyleus* var. *sipyleus* “kekik” adıyla bilinir, yörede çayı yapıp içildiği gibi baharat olarak yemeklerin üzerine atılarak kullanılır; *Wiedemannia orientalis* Fisch. & Mey. “tarla çalbası” olarak adlandırılmış olup arı bitkisi diye bilinir. **Liliaceae:** *Colchicum baytopiorum* C.D.Brickell “öksüz oğlan” adıyla bilinir ve güzel bir bahar bitkisidir. **Plumbaginaceae:** *Acantholimon halophilum* Bokhari yörede “kedi geveni” adıyla bilinir herhangi bir kullanımı yoktur. **Scrophulariaceae:** *Linaria genistifolia* (L.) Mill. subsp. *confertiflora* (Boiss.) P.H.Davis “sarı yonca” adıyla bilinir herhangi bir kullanımı yoktur; *Verbascum cheiranthifolium* Boiss. var. *obtusiusculum* Hub.-Mor. yörede “sığır kuyruğu” adıyla bilinir ve bir arı bitkisidir.

Gıda Olarak Yararlanılan Bitkiler

Bu proje kapsamında diğer bitki kullanımının yanı sıra Başarakavak halkının beslenmesinde rol oynayan doğal ve tarımı yapılan bitkiler de araştırıldı. 2004-2006 yılları arasında yapılan çalışmalarda 192’i doğal 105’i ise kültürü yapılan toplam 297 kayıtlı gıda olarak kullanıldığı tespit edildi. Doğal bitkiler arasında yaprakları yenen 18, gövde yumru ve kökleri yenen 4, meyvesi ve tohumu yenen 11 bitki belirlenmiştir. Yaprakları yenilen bitkiler özellikle bahar aylarında bitkilerin taze dönemlerinde tüketilmektedir. Bunlardan “semizotu” hem çiğ hemde pişirilerek; “kuzu kulağı” pişirilerek, “ekşi kuzu kulağı” ve “ilibade” ise sarma yapılarak pişirilerek tüketilerek geri kalanlar çiğ olarak yenilmektedir. Bunlara ilaveten 13 çay ve 5 diğer kullanımlar olmak üzere bu grupta değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda doğal olarak yetişen ve yaprakları yenilen bitkiler alfabetik familya ve tür sırasına göre yörede kullanılan adlarıyla birlikte şöyledir: **Asteraceae:** *Cichorium intybus* L. “güne-

yikotu, kök güneyiği”; *Cichorium pumilum* Jacq. “Güneyikotu, Kök güneyiği”; *Crepis sancta* (L.) Babc. “alagavuk”; *Sonchus asper* (L.) Hill subsp. *glaucescens* (Jordan) Ball “acimarul”; *Taraxacum serotinum* (Waldst. & Kit.) Poir. “dana kulağı”; *Tragopogon bupthalmoides* (DC.) Boiss. var. *bupthalmoides* “tekenec”; *Tragopogon longirostris* Bisch. ex Schultz var. *longirostris* “tekenec”; **Berberidaceae:** *Berberis vulgaris* L. “karamuk”; **Chenopodiaceae:** *Chenopodium album* L. subsp. *album* var. *album* “sirken”; *Chenopodium polyspermum* L. “sirken”; **Papaveraceae:** *Papaver rhoeas* L. “yem haşhaşı”; **Polygonaceae:** *Polygonum setosum* Jacq. “kuzu kulağı”; *Rumex acetosella* L. “ekşi kuzukulağı”; *Rumex scutatus* L. “ilibade”; **Portulacaceae:** *Portulaca oleracea* L. “semizotu”; **Resedaceae:** *Reseda lutea* L. var. *lutea* “ezentere”.

Kültüre alınarak yetiştirilen bitkilerden ve yaprakları yenilen bitkiler alfabetik familya ve tür sırasına göre yörede kullanılan adlarıyla birlikte şöyledir: **Apiaceae:** *Petroselinum crispum* (Mill.) A.W.Hill “maydanoz”; **Asteraceae:** *Lactuca sativa* L. “marul”; **Brassicaceae:** *Brassica oleracea* L. “ilahana, lahana”; *Lepidium sativum* L. subsp. *sativum* “tere”; **Chenopodiaceae:** *Beta vulgaris* L. “şekerpancari”; **Liliaceae:** *Allium cepa* L. “soğan”; *Allium porrum* L. “pirasa”; *Allium sativum* L. “sarımsak”; **Vitaceae:** *Vitis vinifera* L. “asma”.

Doğal olarak yetişen meyve ve tohumu yenilen bitkiler şunlardır: **Malvaceae:** *Malva sylvestris* L. “ebegümece”; **Ranunculaceae:** *Nigella arvensis* L. var. *glauca* Boiss. “çörekotu”; **Rosaceae:** *Amygdalus orientalis* Mill. “badem”; *Crataegus monogyna* Jacq. subsp. *monogyna* “kızılçık”; *Crataegus orientalis* Pall. ex Bieb. var. *orientalis* “alıç”; **Rosaceae:** *Pyrus elaeagnifolia* Pall. subsp. *elaegnifolia* “dağ armudu, ahlat”; *Rubus discolor* Weihe & Nees “karatut, böğürtlen”; **Zygophyllaceae:** *Peganum harmala* L. “üzerlik”.

Kültüre alınarak yetiştirilen bitkilerden meyvesi yenilen bitkiler şunlardır: **Asteraceae:** *Helianthus annuus* L. “günaşık, çekirdek”; **Cornaceae:** *Cornus mas* L. “kızılçık”; **Coryllaceae:** *Coryllus avellana* L. var. *avellana* “fındık”; **Cucurbitaceae:** *Cucumis sativus* L. “hıyar, salatalık”; *Cucurbita pepo* L. “kabak”; **Elaeagnaceae:** *Elaeagnus angustifolia* L. “iğde”; **Fabaceae:** *Phaseolus vulgaris* L. “fasülye”; *Pisum*

sativum L. “bezelye”; **Moraceae:** *Morus alba* L. “akdut”; *Morus nigra* L. “karadut”; **Poaceae:** *Hordeum vulgare* L. “arpa”; *Triticum aestivum* L. “buğday”; *Zea mays* L. “mısır”; **Rosaceae:** *Armeniaca vulgaris* Lam. “kayısı”; *Cerasus vulgaris* Mill. “vişne”; *Cydonia oblonga* Mill. “ayva”; *Malus sylvestris* Mill. “elma”; *Mespilus germanica* L. “döngel, muşmula”; *Persica vulgaris* Mill. “şeftali”; *Prunus x domestica* L. “erik”; *Pyrus communis* L. subsp. *communis* “armut”; **Solanaceae:** *Capsicum annuum* L. “biber”; *Lycopersicon esculentum* Mill. “domatis, domates”; **Vitaceae:** *Vitis vinifera* L. “asma”.

Doğal olarak yetişen çiçekleri kullanılarak çayı yapılarak tüketilen bitkiler şunlardır: **Asteraceae:** *Anthemis cotula* L. “Papatya”; **Lamiaceae:** *Ballota nigra* L. subsp. *anatolica* P.H.Davis “Boz çalba” ve *Origanum sipyleum* L. “Mor çay”; *Stachys cretica* L. subsp. *anatolica* Rech.fil. “boz çalba”; *Teucrium polium* L. “tatarca otu”; *Thymus sipyleus* Boiss. subsp. *sipyleus* var. *sipyleus* “kekik”; **Rosaceae:** *Rosa canina* L. “kuşburnu, itburnu”; **Urticaceae:** *Urtica dioica* L. “iskırgı”.

Kültüre alınarak yetiştirilen bitkilerden yumrusu ve kökü yenilen bitkiler şunlardır: **Asteraceae:** *Helianthus tuberosus* L. “Yer elması”; **Chenopodiaceae:** *Beta vulgaris* L. “Şeker pancarı”; **Liliaceae:** *Allium cepa* L. “soğan”; **Solanaceae:** *Solanum tuberosum* L. “Guppil, kumpir, patates”.

Yukarıda bahsedilenlerin dışında **Asteraceae** familyasından *Onopordum bracteatum* Boiss. & Heldr. “kangaldikeni” bitkisinin eskiden gövde kabukları soyulduktan sonra yenirmiş. **Iridaceae** familyasından *Crocus danfordiae* Maw “çiğdem” bitkisinin kök kısımları yerliler tarafından topraktan çıkarılarak kabukları soyulup yenilir. **Berberidaceae** familyasından *Berberis vulgaris* L. “karamuk” bitkisinin sadece yaprakları değil aynı zamanda çiçek kısımlarında yenilmektedir. Genellikle baharat olarak kullanılan bitkiler ise şunlardır; **Lamiaceae:** *Mentha piperita* L. “nane”; *Mentha aquatica* L. “su nanesi”; *Capsicum annuum* L. “biber”; *Thymus sipyleus* Boiss. subsp. *sipyleus* var. *sipyleus* “kekik”.

Tıbbi Amaçla Yararlanılan Bitkiler

Çalışma alanından 16’sı doğal ve 1’i tarımı yapılan 17 bitkinin tıbbi kullanımları belirlenmiştir. Kasa-

banın şehir merkezine çok yakın olması ve hergün belli saatlerde Konya'ya seferlerin yapılmasından dolayı, tıbbi bitki kullanımlarının azalmış olduğu kanısındayız. Bu bitkiler alfabetik familya sırasıyla şöyledir: **Acanthaceae:** *Acanthus hirsutus* Boiss. "vandibi"; **Asteraceae:** *Anthemis cotula* L. "papatya"; *Anthemis tinctoria* L. var. *tinctoria* "sarı papatya"; *Onopordum bracteatum* Boiss. & Heldr. "kangaldikeni"; *Xanthium strumarium* L. subsp. *cavanillesii* (Schouw) D.Löve & Danser "deve bitrağı"; **Equisetaceae:** *Equisetum ramosissimum* Desf. "ulama"; **Euphorbiaceae:** *Euphorbia seguieriana* Neck. subsp. *seguieriana* "sütleğen"; **Lamiaceae:** *Ballota nigra* L. subsp. *anatolica* P.H.Davis "Boz çalba"; *Mentha aquatica* L. "su nanesi"; *Mentha piperita* L. "nane"; *Origanum sipyleum* L. "Mor çay"; *Teucrium polium* L. "tatarca otu"; **Plantaginaceae:** *Plantago major* L. subsp. *major* "yara otu"; **Polygonaceae:** *Rumex acetosella* L. "ekşi kuzukulağı"; **Ranunculaceae:** *Adonis flammea* Jacq. "çörek otu"; **Urticaceae:** *Urtica dioica* L. "ıskırgı"; **Zygophyllaceae:** *Peganum harmala* L. "üzerlik".

Doğal bitkilerin çoğunlukla çay olarak kaynatılıp içilerek (infüzyon) kullanıldığı görülmüştür. Bu bitkilerin soğuk algınlığı ve solunum yolları hastalıklarına iyi geldiği düşünülmektedir. Kaynatılıp çay olarak içilen bitkiler şunlardır: *Anthemis cotula* "papatya", *Ballota nigra* subsp. *anatolica* "boz çalba" ve *Origanum sipyleum* "mor çay", *Urtica dioica* "ıskırgı, ısrırgan otu". *Onopordum bracteatum* "kangal diken" bitkisinin gövde kabuğu soyularak yenilirse mide ağrılarına iyi geldiği söylenir. *Plantago major* subsp. *major* "yara otu" bitkisinin yaprakları yıkanarak temizlenir ve bir bezle yara üzerine sarılırsa yaranın daha çabuk iyileşmesini sağlar. *Rumex acetosella* "ekşi kuzukulağı" bitkisinin yaprakları taze iken tuzlanarak hamile kadınlara yedirilirse iyi geldiği söylenmektedir. *Peganum harmala* "üzerlik" bitkisinin tohumları kaynatıldıktan sonra şekerle tatlandırılır ve 1 çay kaşığı içildiğinde karın ağrısına iyi geldiği söylenmektedir. Ayrıca *Centaurea depressa* "acı topbaş, ketenlik" bitkisi kurutulularak ezilir, tuzlanır ve yedirilirse hayvan hastalıklarına iyi geldiği söylenmektedir.

Yakacak Olarak Yararlanılan Bitkiler

Başarakavak'ta 7 bitkinin yakacak olarak kullanımı belirlenmiştir. Kasaba çevresindeki ormanların

büyük kısmını meşe ve ardıç ağaçları oluşturmakta nadiren karaçam ve ahlat ağaçları da yer almaktadır. Eskiden yerli halk katır ve eşeklerle kestikleri meşe ve ardıç odunlarını Konya pazarlarında satarak geçimlerine katkıda bulunurlarmış.

Çalışma alanında yakacak olarak kullanılan bitkiler şunlardır: **Cupressaceae:** *Juniperus foetidissima* Willd. "kara ardıç"; *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus* "diken ardıç"; **Fagaceae:** *Quercus robur* L. subsp. *pedunculiflora* (C.Koch) Menitsky "meşe"; **Globulariaceae:** *Globularia orientalis* L. "yağlıca"; **Pinaceae:** *Pinus nigra* J.F.Arnold. subsp. *nigra* var. *caramanica* (Laudon) Rehder "kara çam"; **Rosaceae:** *Pyrus elaeagnifolia* Pall. subsp. *elaeagnifolia* "dağ armudu, ahlat"; **Rosaceae:** *Sorbus umbellata* (Desf.) Fritsch var. *umbellata* "öküz götü"; **Salicaceae:** *Populus nigra* L. subsp. *nigra* "kavak".

Ardıç ağaçlarından kara ardıç ormanda daha fazla bulunurken diken ardıç daha az bulunur, genellikle yakacak tutuşturmak için kullanılır. Yağlıca denilen bitkinin özellikle odunlaşmış kök kısımları yerli halk tarafından topraktan çıkarılarak yakacak olarak kullanılmaktadır. Kara çam kozalakları özellikle kömür tutuşturmak için kullanılmaktadır.

Yem Olarak Yararlanılan Bitkiler

Başarakavak'ta hayvanların beslenmesi için kullanılan 58'i doğal, 17'si tarımı yapılan toplam 75 adet bitki tespit edilmiştir. Hayvan yemi olarak kullanılan bitkiler ister doğal ister kültür olsun ya taze olarak doğrudan ya da biçilerek kurutulduktan sonra saman haline getirilerek hayvanlara verilmektedir. Tarımı yapılan özellikle patates, mısır, fasulye gibi bitkilerin insanlar tarafından yenilmeyen kısımlarının hayvanlara yem olarak verildiği gözlenmiştir. Doğal yetişen bitkiler ise genellikle otlatma sırasında hayvanların çok sevdiği ya da yediği bitkiler şeklinde not edilmiştir.

Çalışma alanında yem olarak kullanılan bitkiler **Apiaceae:** *Pastinaca sativa* L. subsp. *urens* (Req. ex Godron) Celak. "mengen"; **Aristolochiaceae:** *Aristolochia maurorum* L. "karga kozağı"; **Asteraceae:** *Artemisia santonicum* L. "yavşan"; *Centaurea depressa* Bieb. "çakır diken"; *Centaurea iberica* Trev. ex Spreng. "çakır diken"; *Centaurea urvillei* DC. subsp. *stepposa* Wagenitz "çoban çökerten"; *Cen-*

taurea solstitialis L. subsp. *solstitialis* “kuşkondu-
maz, çakır diken”; *Cichorium intybus* L. “güne-
yikotu, kök güneyiği”; *Cichorium pumilum* Jacq.
“güneyikotu, kök güneyiği”; *Cirsium arvense* (L.)
Scop. subsp. *vestitum* (Wimmer & Grab.) Petr. “su
diken”; *Cirsium cephalotes* Boiss. “kangal dike-
ni”; *Crepis foetida* L. subsp. *rheadifolia* (Bieb.)
Celak. “acımık otu”; *Crepis sancta* (L.) Babç. “ala-
gavuk”; *Lactuca serriola* L. “acı marul”; *Onopordum*
bracteatum Boiss. & Heldr. “kangal diken”; *Sonch-*
us asper (L.) Hill subsp. *glaucescens* (Jordan) Ball
“acı marul”; *Traxacum serotinum* (Waldst. & Kit.)
Poir. “dana kulağı”; *Tragopogon bupthalmoides*
(DC.) Boiss. var. *bupthalmoides* “tekeneç”; *Trag-*
opogon longirostris Bisch. ex Schultz var. *longiro-*
stris “tekeneç”; *Xanthium spinosum* L. “deve bitira-
ğı”; **Brassicaceae:** *Conringia orientalis* (L.) Andr.
“gırcırcır”; **Chenopodiaceae:** *Beta lomato-gona*
Fisch. & Mey. “yaban pancarı”; *Chenopodium*
album L. subsp. *album* var. *album* “sirken”; **Con-**
volvulaceae: *Convolvulus arvensis* L. “beyaz sar-
maşık”; *Convolvulus compactus* Boiss. “çoban döşe-
ği”; *Convolvulus galaticus* Rotsan. ex Choisy “mor
sarmaşık”; **Cyperaceae:** *Scirpoides holoschoenus*
(L.) Sojak “kır kovası”; **Fabaceae:** *Astragalus*
brachypterus Fisch. “geven”; *Astragalus campylo-*
sema Boiss. subsp. *campylosema* “korunga, kır
korungası”; *Astragalus mesogitanus* Boiss. “geven”;
Astragalus odoratus Lam. “yonca”; *Astragalus pru-*
sianus Boiss. “geven”; *Astragalus strictispinis* Boiss.
“geven”; *Coronilla varia* L. subsp. *varia* “pembe
yonca”; *Hedysarum varium* Willd. “sarı yonca”;
Lathyrus aphaca L. var. *biflorus* Post “fasil”; *Medi-*
cago sativa L. subsp. *sativa* “kara yonca”; *Melilotus*
officinalis (L.) Desr. “sarı yonca”; *Onobrychis*
hypergyrea Boiss. “yabani korunga”; *Ononis spino-*
sa L. subsp. *leiosperma* (Boiss.) Sirj. “siyek”;
Onobrychis viciifolia Scop. “korunga”; *Trifolium*
pratense L. var. *pratense* “mor yonca”; *Vicia cracca*
L. subsp. *stenophylla* Vel. “efek”; *Vicia narbonen-*
sis L. var. *narbonensis* “yabani bakla”; **Geraniace-**
ae: *Erodium cicutarium* (L.) L’Herit. subsp. *cicu-*
tarium “deve tabanı”; **Juncaceae:** *Juncus inflexus* L.
“kova”; **Lamiaceae:** *Lycopus eupareus* L. “çalba”;
Salvia verticillata L. subsp. *amasiaca* (Freyn &
Bornm.) Bornm. “kara çalba”; **Papaveraceae:** *Glau-*
cium leiocarpum Boiss. “patlak, yem haşhaşı”; **Poa-**
ceae: *Bromus tectorum* L. “yepelek”; *Hordeum*
murinum L. subsp. *murinum* “kilotu”; *Hordeum*
murinum L. subsp. *glaucum* (Steud.) Tzvelev “yep-

lek”; *Taeniatherum caput-medusae* (L.) Nevski
subsp. *crinitum* (Schreb.) Melderis “yepelek”; **Poly-**
gonaceae: *Polygonum setosum* Jacq. “kuzu kula-
ğı”; *Rumex crispus* L. “ilibade”; **Ranunculaceae:**
Consolida orientalis (Gay) Schröd. “?”; **Resedace-**
ae: *Reseda lutea* L. var. *lutea* “ezentere”; **Salicace-**
ae: *Populus nigra* L. subsp. *nigra* “kavak”.

El Sanatlarında Yararlanılan Bitkiler

Alan çalışmalarında elde edilen veriler sonucunda el sanatlarında kullanılan bitki sayısı 13’tür. Genellikle el sanatları arasında doğal boyama, süpürge yapma, sepet örme, çeşitli ağaç işleri sayılabilir. Özellikle boyar madde olarak kullanılan bitkiler günümüzde pek kullanılmamaktadır.

Yerli halk *Achillea wilhelmsii* C.Koch. “kargakınası, kedikınası” ve *Junglans regia* L. “ceviz” bitkilerini kına olarak kullanmaktadırlar. Bunun için “kargakınası, kedikınası” bitkisi iyice ezilir ve ellere sürülür, belli bir süre beklettikten sonra kına yakılmış olur. Yine “ceviz” bitkisinin meyve kabukları çıkarılır ve ezildikten sonra ellere sürülüp bekletilirse kına yakılmış olur. *Berberis vulgaris* L. “karamuk”, *Arnebia densiflora* (Nordm.) Ledeb. “kök boyası” ve *Rubia tenuifolia* d’Urv. subsp. *donietii* (Griseb.) Ehrend. & Schönb.-Tem. “kökboyası” bitkileri eskiden dokumacılıkta kullanılmak için boyar madde elde edilmiş. Fakat günümüzde pek kullanılmamaktadır. Kasabada sepet örme çok yaygın olmakla birlikte nadiren *Salix alba* L. “söğüt” ve *Phragmites australis* (Cav.) Trin ex Steud “kamuş” bitkileri kullanılmaktadır. Ayrıca “söğüt” bitkisinin dalları kovan yapımında kullanılmaktadır. Özellikle bu yöreye ait kovanlar yapılırken önce uzunlamasına sepet gibi örülmekte, sonra içerisi ve dışarısi çamurla sıvanmaktadır. Halk tarafından süpürge için yaygın olarak *Centaurea virgata* Lam. “bitirak otu”, *Xeranthemum annuum* L. “güvercin gözü”, *Cotoneaster nummularia* Fisch. & Mey. “süpürge, kurt çalısı” ve *Conyza canadensis* (L.) Cronq. “bostan süpürgesi, süpürge otu” bitkileri kullanılmaktadır. Bunlardan “güvercin gözü” bitkisi güvercin gözüne benzediği için bu isim verilmiş olup bu bitkinin gövdeleri bir araya getirilerek bağlanır ve ev içerisinde halı ve kilim süpürmekte kullanılmaktadır. “bostan süpürgesi, süpürge otu” ve “bitirak otu” bitkileri ev avlusu ve bahçe kenarlarını süpürmek için yapılır. Ayrıca “süpürge, kurt çalısı” bitkisi ise ahırlarda ve

kenarlarında hayvan gübrelerini süpürmek için kullanılmaktadır. Eskiden *Dipsacus laciniatus* L. “süzek, çoban süzeği” bitkisinin çiçek kısımları bir araya getirilerek süt süzmek için kullanılmıştır.

Diğer Bitki Kullanımları

Yukarıda bahsedilen bitki kullanımlarının dışında 78 bitkide farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bazı bitkiler süs bitkisi olarak kullanılmaktadır. **Asteraceae** familyasından *Helichrysum plicatum* DC. subsp. *plicatum* “kır papatyası, altın otu”, **Poaceae** familyasından *Stipa arabica* Trin. & Rupr. “kılamaç” ve *Stipa barbata* Desf. “kılamaç”, **Typhaceae** familyasından *Thypha angustifolia* L. “gındıra, kamış” bitkileri kurutulularak vazolar içerisinde evde süs bitkisi olarak kullanılmaktadır. **Polygonaceae** familyasından *Polygonum balschuanicum* Regel. “çoban değneği” ve **Vitaceae** familyasından *Vitis vinifera* L. “asma” bitkileri ev kenarlarındaki duvarların üzerinde hem gölgelik hem de süs bitkisi olarak yetiştirilmektedir. Ayrıca **Asteraceae** familyasından *Calendula officinalis* L. “nergiz”, **Iridaceae** familyasından *Iris albicans* Lange “mor susam” ve **Primulaceae** familyasından *Primula vulgaris* Huds. subsp. *vulgaris* “sarı menekşe” gibi bazı bitkiler saksılarda bazıları da bahçe kenarlarında süs bitkisi olarak yetiştirilmektedir.

Bazı bitkiler arıların bal yapımında kullanılmaktadır ki bunların çoğuna “çalba” adı verilmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: **Asteraceae**: *Centaurea virgata* Lam. “bitirak otu”; **Boraginaceae**: *Echium italicum* L. “it kuyruğu”, *Anchusa leptophylla* Roem. & Schult. subsp. *leptophylla*; **Lamiaceae**: *Mentha spicata* L. subsp. *tomentosa* (Briq.) Harley “su nanesi”, *Phlomis armeniaca* Willd. “çalba”, *Phlomis pungens* Willd. var. *hirta* Velen. “çalba”, *Salvia candidissima* Vahl subsp. *occidentalis* Hedge “çalba”, *Salvia cryptantha* Montbret & Aucher ex Benth. “çalba”, *Salvia sclarea* L. “çalba” ve *Salvia virgata* Jacq. “tarla çalbası”, *Sideritis brevibracteata* P.H.Davis “sarı çay”, *Stachys annua* (L.) L. subsp. *annua* var. *annua* “çalba”, *Teucrium polium* L. “tatarca otu” **Scrophulariaceae**: *Verbascum cheiranthifolium* Boiss. var. *obtusiusculum* Hub.-Mor. “sığır kuyruğu”

Bazı bitkiler çocuk oyunları için kullanılmaktadır. **Asteraceae** familyasından *Xanthium spinosum* L. “deve bıtırağı” bitkisinin çiçek kısımları yapışkan olduğu için çocuklar arasında oyun olarak kulla-

nılmaktadır. Yine “meşe”, “ardıç”, “kavak”, “söğüt” bazı ağaçlardan çeşitli sapan çatalı, pırlak (topaç), düdük, bilye gibi farklı oyuncaklar yapılmaktadır.

Salicaceae familyasından *Populus nigra* L. subsp. *nigra* “kavak” ağacı özellikle çatı yapımında kullanılmaktadır. Kavak ağacının budanmasıyla kesilen yan dallar ev kenarlarını çevirmek için çit olarak kullanılmaktadır. Bu dallar ayrıca fasulye çalısı olarak ta kullanılmaktadır. Kavak ağacının gövde kabukları özellikle eşek ve katırlar tarafından yenilmektedir.

Zygophyllaceae familyasından *Peganum harmala* L. (Üzerlik) bitkisi kapalı bir ortamda bir saç üzerinde yakılarak tütsüsü yapılırsa sinirli çocukları yatıştırıcı ve nazara karşı iyi geldiği söylenmektedir.

Apiaceae familyasından *Echinophora tenuifolia* L. subsp. *sibthorpiana* (Guss.) Tutin “turşu otu” bitkisi özellikle turşu yapımı sırasında bidonun en üst kısmına konulmakta ve güzel kokusu sayesinde turşuya ayrı bir koku verdiği için yerliler tarafından kullanılmaktadır.

Ranunculaceae familyasından *Ceratocephalus falcatus* (L.) Pers. “niyet çiçeği” özellikle baharın erken zamanlarında çıkan bir bitkidir. Yerli halk dilek tutarken bu bitki ile tutulursa dileğinin gerçekleşeceğine inanmaktadır.

Ayrıca baharın gelişini müjdeleyen güzel görünüm- lü bazı bahar çiçekleri şunlardır: **Iridaceae** familyasından *Crocus danfordiae* Maw “çiğdem”, *Iris albicans* Lange “mor susam”, *Iris schachtii* Markgr. “sarı susam”, *Iris stenophylla* Hausskn. & Siehe ex Baker subsp. *stenophylla* “navruz, mor susam”; **Liliaceae** familyasından *Muscari neglectum* Guss. “sümbül”, *Fritillaria pinardii* Boiss. “ters lale”.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Başarakavak Kasabasında (Konya) 2004 yılında başlatılan etnobotanik çalışmaları 2006 yılında tamamlanmıştır. 2004 yılı rapor sonuçları ile bir karşılaştırma yaparsak özellikle gıda kullanımlarında 37’den 106’ya büyük artış olmuş, el sanatları 4’den 13’e çıkmış, ilaç kullanımı 10’da 17’ye çıkmış, yakacak 3’ten 8’e artmış, diğer kullanımlar çok fazla değişmemiştir (Tugay vd. 2005). Yaklaşık

700 yıllık geçmişi bulunan halkın son yıllara kadar yok olmayan bilgileri doğrultusunda veriler toplanmıştır. Toplanan farklı bitki örneklerinin teşhisleri yapılmış ve 58 familyaya ait 171 cins ve 240 bitki tespit edilmiştir. Bu sayının 98'i kültürü yapılan bitkilere aitken, geriye kalan 142'si ise doğal bitkilerdir. Toplanan bitki örneklerinde bazı örtüşen kullanımlar da olmakla birlikte 106 gıda, 75 yem, 17 ilaç, 13 el sanatları ve 8 yakacak kullanımının yanı sıra 78 bitkinde farklı alanlarda yararlı oldukları belirlenmiştir. Özellikle gıda ve yem bitkileri kullanımları arasında belirli bir örtüşme olduğu gözlemlenmiştir. Farklı bitki kullanımlarına ilişkin 297 kullanım tespit edilmiştir. Bitki kullanımları ile ilgili bilgiler özellikle ileri yaştaki kaynak kişilerden alınmış olup genç kuşakların bitki kullanımı ile ilgili bilgilerinin oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Buda birkaç nesil sonra bitkilerle ilgili bilgilerin yok olma tehlikesi altında olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan etnobotanik çalışmalara önem verilmeli, bir an önce ülkemizin etnobotanik özellikleri çıkarılarak envanterlenmelidir.

Çalışma alanımıza yakın bölgelerden Gölbaşı (Ankara)'nda yapılan çalışmada 23 bitki tespit edilmiş olup, bu bitkilerin % 87'sinin gıda ve tedavi amacıyla olduğu tespit edilmiştir. *Chenopodium album* L. subsp. album var. album her iki alanda da "sirken" adıyla bilinmekte ve gıda olarak tüketilmektedir. *Eryngium campestre* L. var. *virens* Link alanımızda "yelkovan diken" diye dış görünüşüne göre adlandırılmışken Gölbaşı'nda "diken" olarak bilinmekte ve gıda olarak tüketilmektedir. *Glaucium corniculatum* (L.) Rud. subsp. *corniculatum* alanımızda "it patlağı" diye bilinir ve kullanımı yokken Gölbaşı'nda "gelincik" diye bilinir ve gıda olarak kullanılmaktadır. *Rumex crispus* L. alanımızda "ilibade", Gölbaşı'nda "efekek" diye bilinir ve gıda olarak kullanılmaktadır. *Tragopogon longirostris* Bisch. ex Schultz var. *longirostris* alanımızda "tekeneç", Gölbaşı'nda "dedesakal" diye bilinir ve gıda olarak kullanılmaktadır (Işıl et al. 2001).

Çalışma alanımıza yakın diğer bir bölge olan Afyon'da yapılan çalışmada doğal olarak 37 bitkinin farklı amaçlarla tüketildiği tespit edilmiştir. Çalışma alanımızla karşılaştırılırsa; *Malva sylvestris* L. her iki alanda da "ebegömeçi" diye bilinir ve gıda olarak tüketilmektedir. *Anthemis tinctoria* L. var. *tinctoria*

her iki alanda da "sarı papatya" diye bilinir, alanımızda çayı içilir, Afyon'da kumaşların sarı renge boyanmasında kullanılır. *Peganum harmala* L. her iki alanda da "üzerlik" diye bilinir, yatıştırıcı etkilere sahiptir. *Tragopogon longirostris* Bisch. ex Schultz var. *longirostris* alanımızda "tekeneç", Afyon'da "yemlik" diye bilinir ve gıda olarak kullanılmaktadır. *Rumex crispus* L. alanımızda "ilibade", Afyon'da "labada" diye bilinir ve gıda olarak kullanılmaktadır. *Rumex acetosella* L. alanımızda "ekşi kuzukulağı" diye bilinir ve sarma yapılırken, Afyon'da "ekşikulağ, kuzukulağı" diye bilinir ve hem gıda hem de çibaneları olgunlaştırmak için lapa yapılarak sarılmaktadır. *Origanum sipyleum* L. alanımızda "morçay" diye bilinir, Afyon'da "tahtacı otu" diye bilinir ve çayı yapılarak içilir. *Urtica dioica* L. alanımızda "ıskırgı" diye bilinirken diğer alanlarda "ısrırgan" olarak bilinmekteidir. (Işık et al. 1995).

Çalışma alanımıza yakın diğer bölgelerden Akseki (Antalya)'de 195 bitkinin yöresel isimleri verilmiş, bu bitkilerin 29'u gıda, 27'si tıbbi, 7'si baharat, 15'i endüstriyel ekonomik amaçlı kullanılmıştır (Duran 1998). Daha çok Akdenizli bitkilerin bulunduğu Akseki ile çalışma alanımız karşılaştırıldığında kültür bitkileri hariç ortak bitki sayısı az olmakla birlikte bazı benzer isim ve kullanımlar görülmektedir. Birkaç örnek verirsek; *Rumex crispus* bizim alanımızda "ilibade", Akseki'de "alabada" olarak isimlendirilmekte; kullanımları ise ikisinden de yapraklarından sarma yapılarak gıda olarak kullanılmaktadır. *Papaver rhoeas* bizim alanımızda "yem haşhaşı", Akseki'de "gelincik" olarak isimlendirilmekte; kullanımları ise alanımızda yaprakları yenilirken Akseki'de bir kullanımı yoktur.

Yukarıdaki karşılaştırmalara göre alanımızla en fazla benzerlik gösteren Afyon, en az benzerlik gösteren ise Akseki çalışmaları olmuştur. Gölbaşı çalışmasında çok az bitki üzerine çalışıldığı için yorum yapmak zorlaşmaktadır. Akseki bölgesinde daha çok Akdeniz elementi bitkiler olduğu için benzerlik oranının az olması normaldir. Afyon ise İran-Turan elementi bitkiler ile alanımıza benzerlik göstermekte ve ortak bitkiler fazla görülmektedir.

Bu proje kapsamında alan çalışmaları bize etnobotanik çalışmalarının ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Çünkü özellikle teknolojinin ilerlemesi ile birlikte yöresel bitki kullanımlarının gün

geçtikçe azaldığı görülmüştür. Bu bağlamda bitki kullanımları ile ilgili bilgileri genellikle orta yaşın üstündeki kişilerden edindiğimizi gençlerin ise bu konuda pek fazla bilgilerinin olmadığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Eğerki elde ettiğimiz bu bilgi ve bulgular derlenmemiş olsaydı birkaç nesil sonra çok daha az bilgiye ulaşılabilecekti. Bir başka deyişle belki de yıllar önce bu bilgiler derlenmiş olsaydı çok daha fazla bilgiye ulaşılacaktı. Özellikle doğal yetişen endemik bitkiler kullanımlarında endemik olacağını düşünürsek ülkemizin çok önemli bir potansiyele sahip olduğunu görebiliriz. Bu potansiyelin yok olmasını istemiyorsak etnobotanik çalışmaları hızlandırmalı ve bilgi birikimini envanterlenmesi sağlamalıyız.

TEŞEKKÜR

Bu projenin gerçekleşmesi sırasında maddi destek sağlayan Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) teşekkürlerimizi sunarız. Etnobotanik çalışmaları için her yıl atölye çalışmaları yaparak bilgi birikimlerini ve tecrübelerini bizlere aktaran Dr. Fusun Ertuğ'a, sürekli desteklerini ve yardımlarını gördüğümüz İstanbul TÜBA Ofisten Fusun Arman, Sultan Aktaş ve Neslihan Aslan'a teşekkürü bir borç biliriz. Başarakavak Kasabası ile ilgili araştırmalar yapıp bir kitap çıkaran ve bilgilerini bizimle paylaşan Sayın Hasan Özönder'e teşekkür ederiz. Çalışmalarımız sırasında yardımların esirgemeyen Başarakavak Belediye Başkanı Ali İhsan Özcan ve Başaralılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (BAŞDER) üyelerine de teşekkür ediyoruz.

KAYNAKLAR

- Brummitt, R.K. ve C.E. Powell (yay.), 1992. *Authors of Plant Names*. Royal Botanic Gardens, Kew.
- Davis, P.H. (yay.) 1965-1985. *Flora of Turkey and The East Aegean Islands*. Edinburg University Press cilt:1-9.
- Davis, P.H., R.R., Mill ve K. TAN, 1988. *Flora of Turkey and The East Aegean Islands*. Supplement Edinburg University Press cilt 10.
- Duran, A. 1998. "Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri", *OT Sistematiik Botanik Dergisi* 5/1: 77-92.
- Ertuğ, F., G. Tümen, A. Çelik ve T. Dirmenci, 2004. "TÜBA-TÜKSEK Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırma Raporu 2003 Yılı Çalışması", *Türkiye Bilimler Akademisi TÜBA Kültür Envanteri Dergisi* 2: 187-218.
- Ertuğ, F., G. Tümen ve A. Çelik, 2003. "TÜBA-TÜKSEK Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırma Raporu 2002 Yılı Çalışması", *Buldan Türkiye Bilimler Akademisi TÜBA-TÜKSEK Pilot Bölge Çalışmaları* 2/2: 76-91.
- Ertuğ, F., 2003. "Etnobotanik Fiş Örneği ve Çerçeve Soruları", *Türkiye Kültür Envanteri Kılavuzu*: 101-110. Türkiye Bilimler Akademisi TÜKSEK Yayınları, İstanbul.
- Güner, A. N. Özhatay, T. Ekim ve K.H.C. Başer, 2000. *Flora of Turkey and The East Aegean Islands*. (supplement) *Edinburg Üniv. Pres.* 11 v.
- Işık, S., A. Gönüz, Ü. Arslan ve M. Öztürk 1995. "Afyon (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri", *OT Sistematiik Botanik Dergisi* 2/1: 161-166.
- Şimşek, I., F. Aytekin, E. Yeşilada ve Ş. Yıldırım, 2001. "Ankara, Gölbaşı'nda Yabancı Bitkilerin Kullanılış Amaçları ve Şekilleri Üzerine Bir Araştırma", *OT Sistematiik Botanik Dergisi* 8/2: 105-120.
- Özönder, H., 2001. *Selçuklu Emiri Beşare Bey ve Başarakavak*. Damla Ofset, Konya.
- Tugay, O., H. Dural ve Y. Bağcı, 2002. "Dipsiz Göl-Sarıot Yaylası-Sorkun (Bozkır-Konya) Arasında Kalan Bölgenin Florası", *OT Sistematiik Botanik Dergisi* 9/1: 33-55.
- Tugay, O., K. Ertuğrul, E. Yıldıztugay, 2005. "Başarakavak (Konya) Kasabası Etnobotanik Alan Araştırması 2004 Yılı Çalışması", *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi* 4: 247-259.

EK: 1
TÜBA BAŞARAKAVAK KASABASI (KONYA)
FAMİLYALARA GÖRE ETNOBOTANİK BİTKİ LİSTESİ

Sıra No	Familyası	Cins / Tür adı	Yerel adı	Kullanım kodu	Pres no
1	ACANTHACEAE	<i>*Acanthus hirsutus</i> Boiss.	Ayı pençesi, vandibi	IIA1	OT-3679
2	APIACEAE	<i>Conium maculatum</i> L.	Saçlık, saçkesen	VIA16	OT-3505
3	APIACEAE	<i>Daucus carota</i> L.	Havuç	IB2, IVB	OT-3668
4	APIACEAE	<i>Echinophora tenuifolia</i> L. subsp. <i>sibthorpiana</i> (Guss.) Tutin	Turşu otu	VIIA5	EY-344
5	APIACEAE	<i>Eryngium campestre</i> L. var. <i>virens</i> Link	Yelkovan diken	VIIA7	OT-3680
6	APIACEAE	<i>Pastinaca sativa</i> L. subsp. <i>urens</i> (Req. ex Godron) Celak.	Mengen	IVA	OT-3485
7	APIACEAE	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	IB1	OT-3579
8	APIACEAE	<i>Turgenia latifolia</i> (L.) Hoffm.	Pıtırak	?	EY-834
9	ARACEAE	<i>Arum elongatum</i> Steven subsp. <i>detruncatum</i> (C.A.Mey. ex Schott) Riedl	Yılan müsürü, Yılan mısırlı, mayası	VIIA4	EY-902
10	ARACEAE	<i>Arum orientale</i> Bieb.	Yılan müsürü	VIIA4	OT-3589
11	ARISTOLOCHIACEAE	<i>Aristolochia maurorum</i> L.	Karga kozağı	IVA	EY-909
12	ASTERACEAE	<i>Achillea wilhelmsii</i> C.Koch.	Kargakınası, kedikınası	VA1	OT-3490
13	ASTERACEAE	<i>Anthemis cotula</i> L.	Papatya	IA7, IIA1	OT-3493
14	ASTERACEAE	<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı papatya	IA7, IIA1	OT-3587
15	ASTERACEAE	<i>Artemisia santonicum</i> L.	Yavşan	IVA	OT-3688
16	ASTERACEAE	<i>Calendula officinalis</i> L.	Nergiz	VIB8	OT-3580
17	ASTERACEAE	<i>Callistephus chinensis</i> Nees	Saraypatı, papatya	VIB8	OT-3655
18	ASTERACEAE	<i>Carlina olicephala</i> Boiss. & Kotschy subsp. <i>oligocephala</i>	Sarı tiken	?	OT-3693
19	ASTERACEAE	<i>Carthamus persicus</i> Willd.	Sarı tiken	?	EY-221
20	ASTERACEAE	<i>*Centaurea cariensis</i> Boiss. subsp. <i>longipapposa</i> Wagenitz	Gökbaş, topbaş	?	EY-165
21	ASTERACEAE	<i>Centaurea depressa</i> Bieb.	Çakırdiken	IVA	OT-3483
22	ASTERACEAE	<i>Centaurea iberica</i> Trev. ex Spreng.	Çakır diken	IVA	EY-203
23	ASTERACEAE	<i>*Centaurea inexpectata</i> Wagenitz	Gökbaş, topbaş	?	EY-260
24	ASTERACEAE	<i>Centaurea virgata</i> Lam.	Bitirak otu	VA4, VIA13	OT-3678
25	ASTERACEAE	<i>Centaurea urvillei</i> DC. subsp. <i>stepposa</i> Wagenitz	Çoban çökerten	IVA	OT-3556
26	ASTERACEAE	<i>Centaurea depressa</i> Bieb.	Acı topbaş, gökbaş	IIA2	OT-3506

27	ASTERACEAE	<i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i>	Kuşkondurmaz, Çakırdikeni	IVA	OT-3624
28	ASTERACEAE	<i>Cichorium intybus</i> L.	Güneyikotu, kök güneyiği	IA1, IVA	OT-3673
29	ASTERACEAE	<i>Cichorium pumilum</i> Jacq.	Güneyikotu, kök güneyiği	IA1, IVA	OT-3498
30	ASTERACEAE	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop. subsp. <i>vestitum</i> (Wimmer & Grab.) Petr.	Sudikeni	IVA	OT-3500
31	ASTERACEAE	<i>Cirsium cephalotes</i> Boiss.	Kangal dikeni	IVA	EY-253
32	ASTERACEAE	<i>Coryza canadensis</i> (L.) Cronq.	Süpürgeotu, bostan süpürgesi	VA4	OT-3515
33	ASTERACEAE	<i>Cosmos bipinnatus</i> Cav.	Kozmoz	VIB8	OT-3649
34	ASTERACEAE	<i>Crepis foetida</i> L. subsp. <i>rhoeadifolia</i> (Bieb.) Celak.	Acımikotu	IVA	OT-3560
35	ASTERACEAE	<i>Crepis sancta</i> (L.) Babç.	Alagavuk	IA1, IVA	OT-3683
36	ASTERACEAE	<i>Dahlia variabilis</i> Desf.	Hüsnü yusuf	VIB8	OT-3646
37	ASTERACEAE	<i>Echinops pungens</i> Trautv.	Topbaş dikeni	?	OT-3687
38	ASTERACEAE	<i>Echinops ritro</i> L.	Kangal dikeni	IA6	EY-283
39	ASTERACEAE	<i>Gaillardia pulchella</i> Foug.	Sarı çiçek	VIB8	OT-3645
40	ASTERACEAE	<i>Helianthus annuus</i> L.	Günaşık, çekirdek	IB4, IVB	OT-3535
41	ASTERACEAE	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yerelması	IB2, IVB	OT-3536
42	ASTERACEAE	<i>Helichrysum plicatum</i> DC. subsp. <i>plicatum</i>	Kır papatyası, altınotu	VIA8	EY-289
43	ASTERACEAE	<i>Jurinea consanguinea</i> DC.	Gökbaş	?	EY-56
44	ASTERACEAE	<i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	IB1, IVB	OT-3694
45	ASTERACEAE	<i>Lactuca serriola</i> L.	Acı marul	IVA	OT-3681
46	ASTERACEAE	<i>Onopordum bracteatum</i> Boiss. & Heldr.	Kangaldikeni	IA2, IIA1, IVA	OT-3508
47	ASTERACEAE	<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill subsp. <i>glaucescens</i> (Jordan) Ball	Acımarul	IA1, IVA	OT-3524
48	ASTERACEAE	<i>Tagetes erecta</i> L.	Sarı katmer	VIB8	OT-3650
49	ASTERACEAE	<i>Tagetes patula</i> L.	Katmer	VIB8	OT-3642
50	ASTERACEAE	<i>Traxacum serotinum</i> (Waldst. & Kit.) Poir.	Dana kulağı	IA1, IVA	OT-3667
51	ASTERACEAE	<i>Tragopogon buphthalmoides</i> (DC.) Boiss. var. <i>buphthalmoides</i>	Tekeneç	IA1, IVA	EY-799
52	ASTERACEAE	<i>Tragopogon longirostris</i> Bisch. ex Schultz var. <i>longirostris</i>	Tekeneç	IA1, IVA	OT-3503
53	ASTERACEAE	<i>Xanthium spinosum</i> L.	Devebitrağı	IVA, VIA16	OT-3484
54	ASTERACEAE	<i>Xanthium strumarium</i> L. subsp. <i>cavanillesii</i> (Schouw) D.Löve & Danser	Deve Bitrağı	IIA1	EY-556

TÜBA-KED 9/2011

55	ASTERACEAE	<i>Xeranthemum annuum</i> L.	Güvercin gözü	VA4	OT-3514
56	ASTERACEAE	<i>Zinnia elegans</i> Sesse & Moc.	Beybeğendi	VIB8	OT-3638
57	BEGONIACEAE	<i>Begonia tuberhybrida</i> Voss.	Gelin güveyi	VIB8	OT-3630
58	BERBERIDACEAE	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Karamuk	VA1, IA1, IA4, IA6	OT-3564
59	BORAGINACEAE	<i>Anchusa leptophylla</i> Roem. & Schult. subsp. <i>leptophylla</i>	Ballık	IA9, IVA	OT-3482
60	BORAGINACEAE	<i>Amebia densiflora</i> (Nordm.) Ledeb.	Kök boyası	VA1	EY-853
61	BORAGINACEAE	<i>Echium italicum</i> L.	İtkuyruğu	VIA13	OT-3489
62	BRASSICACEAE	<i>Brassica oleracea</i> L.	İlahana, lahana	IB1	OT-3532
63	BRASSICACEAE	<i>Conringia orientalis</i> (L.) Andr.	Gırcırcır	IVA	OT-3549
64	BRASSICACEAE	<i>Lepidium sativum</i> L. subsp. <i>sativum</i>	Tere	IB1	OT-3522
65	BRASSICACEAE	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Turp	IB2, IVB	OT-3653
66	CAMPANULACEAE	<i>Campanula medium</i> L.	Sarhoş kadehi	VIB8	OT-3637
67	CARYOPHYLLACEAE	<i>Dianthus caryophyllus</i> L.	Karanfil	VIB8	OT-3633
68	CARYOPHYLLACEAE	<i>Gypsophila venusta</i> Fenzl.	Çöğenotu	IA2	OT-3686
69	CHENOPODIACEAE	<i>Beta lomatogona</i> Fisch. & Mey.	Yaban pancarı	IVA	EY-879
70	CHENOPODIACEAE	<i>Beta vulgaris</i> L.	Şekerpancarı	IB1, IB2, IVB	OT-3531
71	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Sirken	IA1, IVA	OT-3672
72	CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium polyspermum</i> L.	Sirken	IA1	OT-3504
73	CHENOPODIACEAE	<i>Noaea mucronata</i> (Forssk.) Aschers. & Schweinf. subsp. <i>mucronata</i>	Siyek	IA9	OT-3557
74	CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Beyaz sarmaşık	IVA	OT-3497
75	CONVOLVULACEAE	<i>Convolvulus compactus</i> Boiss.	Çoban döseği	IVA	OT-3570
76	CONVOLVULACEAE	* <i>Convolvulus galaticus</i> Rotsan. ex Choisy	Mor sarmaşık	IVA	OT-3496
77	CONVOLVULACEAE	<i>Ipomea purpurea</i> (L.) Roth	Mor sarmaşık	VIB8	OT-3654
78	CORNACEAE	<i>Cornus mas</i> L.	Kızılıcık	IB4	OT-3575
79	CORYLLACEAE	<i>Coryllus avellana</i> L. var. <i>avellana</i>	Findık	IB4	OT-3578
80	CRASSULACEAE	<i>Crassula coccinea</i> L.	Şellaki	VIB8	OT-3651
81	CUCURBITACEAE	<i>Cucumis sativus</i> L.	Hıyar, salatalık	IB4, IVB	OT-3527
82	CUCURBITACEAE	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Kabak	IB4, IVB	OT-3526
83	CUPRESSACEAE	<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Kara ardıç	IIIA	EY-547

84	CUPRESSACEAE	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Diken ardıç	IIIA, IIA	EY-627
85	CUSCUTACEAE	<i>Cuscuta approximata</i> Bab. var. <i>approximata</i>	Gilamaş, gilamaç	VIIA1	OT-3682
86	CUSCUTACEAE	<i>Cuscuta campestris</i> Yunck.	Gilabaç	VIIA1	EY-325
87	CUSCUTACEAE	<i>Cuscuta palaestina</i> Boiss. subsp. <i>balansae</i> (Yunck.) Plitm.	Sarmaşık	VIIA1	EY-325
88	CYPERACEAE	<i>Scirpoides holoschoenus</i> (L.) Sojak	Kır kovası	IVA	OT-3676
89	DIPSACACEAE	<i>Dipsacus laciniatus</i> L.	Süzek, çoban süzeği	VA8	OT-3658
90	ELAEAGNACEAE	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde	IB4	OT-3572
91	EQUISETACEAE	<i>Equisetum ramosissimum</i> Desf.	Ulama	IIA1	OT-3548
92	EUPHORBIACEAE	<i>Euphorbia seguieriana</i> Neck. subsp. <i>seguieriana</i>	Sütleğen	IIA1, VIIA4	OT-3566
93	FABACEAE	* <i>Astragalus brachypterus</i> Fisch.	Geven	IVA	EY-157
94	FABACEAE	<i>Astragalus campylosema</i> Boiss. subsp. <i>campylosema</i>	Korunga, kır korungası	IVA	EY-826
95	FABACEAE	* <i>Astragalus mesogitanus</i> Boiss.	Geven	IVA, IA9	OT-3553
96	FABACEAE	<i>Astragalus odoratus</i> Lam.	Yonca	IVA	EY-925
97	FABACEAE	* <i>Astragalus prusianus</i> Boiss.	Geven	IVA	EY-538
98	FABACEAE	* <i>Astragalus strictispinis</i> Boiss.	Geven	IVA	EY-286
99	FABACEAE	<i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut	IB4, IVB	OT-3635
100	FABACEAE	<i>Coronilla varia</i> L. subsp. <i>varia</i>	Pembe yonca	IVA	OT-3567
101	FABACEAE	<i>Hedysarum varium</i> Willd.	Sarı yonca	IVA	OT-3559
102	FABACEAE	<i>Lathyrus aphaca</i> L. var. <i>biflorus</i> Post	Fasil	IA4, IVA	EY-606
103	FABACEAE	<i>Medicago sativa</i> L. subsp. <i>sativa</i>	Kara yonca	IVA	OT-3507
104	FABACEAE	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Sarı yonca	IVA	OT-3502
105	FABACEAE	<i>Onobrychis comuta</i> (L.) Desv.	Siyek	?	EY-775
106	FABACEAE	<i>Onobrychis hypergyrea</i> Boiss.	Yabani korunga	IVA	OT-3657
107	FABACEAE	<i>Ononis spinosa</i> L. subsp. <i>leiosperma</i> (Boiss.) Sirj.	Siyek	IVA	OT-3671
108	FABACEAE	<i>Onobrychis viciifolia</i> Scop.	Korunga	IVA	EY-815
109	FABACEAE	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasülye	IB4, IVB	OT-3525
110	FABACEAE	<i>Pisum sativum</i> L.	Bezelye	IB4	OT-3530
111	FABACEAE	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Akasya	IVB, VIIIB5	OT-3664
112	FABACEAE	<i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Mor yonca	IVA	OT-3544

TÜBA-KED 9/2011

113	FABACEAE	<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Vel.	Efek	IVA	EY-120
114	FABACEAE	<i>Vicia faba</i> L.	Bakla	IB4, IVB	OT-3632
115	FABACEAE	<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Yabani bakla	IVA	EY-840
116	FAGACEAE	<i>Quercus robur</i> L. subsp. <i>pedunculiflora</i> (C.Koch) Menitsky	Meşe	IA4, IIIA	OT-3582
117	GERANIACEAE	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Herit. subsp. <i>cicutarium</i>	Deve tabanı	IVA	EY-240
118	GERANIACEAE	<i>Geranium tuberosum</i> L. subsp. <i>tuberosum</i>	Deve tabanı	IA3	EY-764
119	GERANIACEAE	<i>Pelargonium peltatum</i> (L.) L'Her.	Sakız sardunya	VIB8	OT-3628
120	GERANIACEAE	<i>Pelargonium zonale</i> L.	Hanım cama dayandı	VIB8	OT-3629
121	GLOBULARIACEAE	<i>Globularia orientalis</i> L.	Yağlıca	IIIA	OT-3565
122	GLOBULARIACEAE	<i>Globularia trichosantha</i> Fisch. & Mey.	Yağlıca	?	EY-827
123	IRIDACEAE	* <i>Crocus danfordiae</i> Maw	Çiğdem	IA3, VIIA9	EY-1121
124	IRIDACEAE	<i>Iris albicans</i> Lange	Mor susam	VIB8, VIIB9	EY-838
125	IRIDACEAE	* <i>Iris schachtii</i> Markgr.	Sarı susam	VIA8, VIIA9	EY-771
126	IRIDACEAE	* <i>Iris stenophylla</i> Hausskn. & Siehe ex Baker subsp. <i>stenophylla</i>	Navruz	VIA8, VIIA9	EY-664
127	JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	VB1	OT-3509
128	JUNCACEAE	<i>Juncus inflexus</i> L.	Kova	IVA	OT-3674
129	LAMIACEAE	* <i>Ballota nigra</i> L. subsp. <i>anatolica</i> P.H.Davis	Bozçalba	IA7	OT-3486
130	LAMIACEAE	<i>Lycopus eupareus</i> L.	Çalba	IVA	OT-3665
131	LAMIACEAE	<i>Mentha aquatica</i> L.	Sunanesi	IA7, IA8, IIA1	OT-3487
132	LAMIACEAE	<i>Mentha piperita</i> L.	Nane	IB8, IB7, IIB1	OT-3491
133	LAMIACEAE	<i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>tomentosa</i> (Briq.) Harley	Su Nanesi	VIA13	EY-218
134	LAMIACEAE	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Reyhan, fesleğen	VIB8	OT-3641
135	LAMIACEAE	* <i>Origanum sipyleum</i> L.	Morçay	IA7	OT-3661
136	LAMIACEAE	* <i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	Çalba	VIA13	EY-49
137	LAMIACEAE	<i>Phlomis pungens</i> Willd. var. <i>hirta</i> Velen.	Çalba	VIA13	EY-24
138	LAMIACEAE	<i>Salvia candidissima</i> Vahl subsp. <i>occidentalis</i> Hedge	Çalba	VIA13	EY-58
139	LAMIACEAE	* <i>Salvia cryptantha</i> Montbret & Aucher ex Benth.	Çalba	VIA13	EY-735
140	LAMIACEAE	* <i>Salvia hypargeia</i> Fisch. & Mey.	Çalba	VIA13	EY-858
141	LAMIACEAE	<i>Salvia sclarea</i> L.	Çalba	VIIA5, VIA13	OT-3571

142	LAMIACEAE	<i>Salvia verticillata</i> L. subsp. <i>amasiaca</i> (Freyn & Bornm.) Bornm.	Kara çalba	IVA	OT-3546
143	LAMIACEAE	<i>Salvia virgata</i> Jacq.	Tarla çalbası	VIA13	EY-219
144	LAMIACEAE	* <i>Sideritis brevibracteata</i> P.H.Davis	Sarı çay	IA7, VIA13	EY-79
145	LAMIACEAE	<i>Sideritis montana</i> L. subsp. <i>remota</i> (d'Urv.) P.W.Ball ex Heywood	Çalba	IA7, VIA13	EY-79
146	LAMIACEAE	<i>Stachys annua</i> (L.) L. subsp. <i>annua</i> var. <i>annua</i>	Çalba	VIA13	EY-112
147	LAMIACEAE	* <i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech.fil.	Boz çalba	IA7	OT-3555
148	LAMIACEAE	<i>Stachys lavandulifolia</i> Vahl. var. <i>lavandulifolia</i>	Çalba	VIA13	EY-976
149	LAMIACEAE	<i>Teucrium chamaedrys</i> L. subsp. <i>chamaedrys</i>	Tarla çalbası	VIA13	EY-281
150	LAMIACEAE	<i>Teucrium polium</i> L.	Tatarca otu	IA7, IIA1	OT-3574
151	LAMIACEAE	* <i>Thymus sipyleus</i> Boiss. subsp. <i>sipyleus</i> var. <i>sipyleus</i>	Kekik	IA7	OT-3561
152	LAMIACEAE	* <i>Wiedemannia orientalis</i> Fisch. & Mey.	Tarla çalbası	VIA13	EY-816
153	LILIACEAE	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	IB1, IB2	OT-3609
154	LILIACEAE	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa	IB1	OT-3529
155	LILIACEAE	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	IB1, IB2	OT-3618
156	LILIACEAE	* <i>Colchicum baytopiorum</i> C.D.Brickell	Öksüz oğlan	VIIA9	EY-614
157	LILIACEAE	<i>Colchicum szowitsii</i> Fisch. & Mey.	Öksüz oğlan	VIIA9	EY-1114
158	LILIACEAE	<i>Colchicum triphyllum</i> Kunze	Öksüz oğlan	VIIA9	EY-655
159	LILIACEAE	<i>Fritillaria pinardii</i> Boiss.	Ters lale	VIIA7, VIIA9	EY-680
160	LILIACEAE	<i>Muscari neglectum</i> Guss.	Sümbül, Arap taşığı	VIIA7, VIIA9	EY-718
161	LORANTHACEAE	<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i>	Göğelek, böğelek	VIIA1	EY-636
162	MALVACEAE	<i>Alcea pallida</i> Bess.	Gül fatma, hatmi	VIB8	OT-3648
163	MALVACEAE	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi	IA4	OT-3501
164	MORACEAE	<i>Morus alba</i> L.	Akdut	IB4	OT-3519
165	MORACEAE	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	IB4	OT-3520
166	NYCTAGINACEAE	<i>Mirabilis jalapa</i> L.	Akşam sefası	VIB8	OT-3643
167	ONAGRACEAE	<i>Fuchsia magellanica</i> Lam.	Küveli	VIB8	OT-3631
168	ONAGRACEAE	<i>Oenothera biennis</i> Walter	Ezan çiçeği	VIB8	OT-3647
169	OXALIDACEAE	<i>Oxalis floribunda</i> Pohl ex Progel	Uyuyan kız	VIB8	OT-3636
170	PAPAVERACEAE	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) Rud. subsp. <i>corniculatum</i>	İt patlağı	?	EY-484

TÜBA-KED 9/2011

171	PAPAVERACEAE	<i>Glaucium leiocarpum</i> Boiss.	Patlak, yem haşhaşı	IVA	OT-3662
172	PAPAVERACEAE	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Yem haşhaşı	IA1	OT-3495
173	PINACEAE	<i>Pinus nigra</i> J.F.Arnold. subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i> (Laudon) Rehder	Çam kozalağı	IIIA	EY-562
174	PLANTAGINACEAE	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>major</i>	Yaraotu	IIA1	OT-3523
175	PLUMBAGINACEAE	* <i>Acantholimon halophilum</i> Bokhari	Kedi geveni	?	EY-97
176	PLUMBAGINACEAE	<i>Acantholimon ulicinum</i> (Willd. ex Schult.) Boiss. subsp. <i>ulicinum</i> var. <i>ulicinum</i>	Geven	?	EY-308
177	POACEAE	<i>Bromus tectorum</i> L.	Yepelek	IVA	EY-805
178	POACEAE	<i>Cynodon dactyylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactyylon</i>	Ayrıkotu	VIIA1	OT-3554
179	POACEAE	<i>Hordeum murinum</i> L. subsp. <i>murinum</i>	Kilotu	IVA	OT-3534
180	POACEAE	<i>Hordeum murinum</i> L. subsp. <i>glaucum</i> (Steud.) Tzvelev	Yepelek	IVA	OT-3499
181	POACEAE	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	IB4, IVB	OT-3586
182	POACEAE	<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin ex Steud	Kamış	VA3	OT-3675
183	POACEAE	<i>Stipa arabica</i> Trin. & Rupr.	Kılamaç	VIA8	EY-32
184	POACEAE	<i>Stipa barbata</i> Desf.	Kılaç	VIA8	OT-3562
185	POACEAE	<i>Taeniatherum caput-medusae</i> (L.) Nevski subsp. <i>crinitum</i> (Schreb.) Melderis	Yepelek	IVA	OT-3677
186	POACEAE	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	IB4, IVB	OT-3583
187	POACEAE	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	IB4, IVB	OT-3516
188	POLYGONACEAE	<i>Atraphaxis billardieri</i> Jaub. & Spach var. <i>billardieri</i>	Kurt çalısı	VA4	OT-3513
189	POLYGONACEAE	<i>Polygonum baldschuanicum</i> Regel.	Çoban değneği	VIA8	OT-3581
190	POLYGONACEAE	<i>Polygonum setosum</i> Jacq.	Kuzu kulağı	IA1, IVA	OT-3558
191	POLYGONACEAE	<i>Rumex acetosella</i> L.	Ekşi kuzukulağı	IA1, IIA1	OT-3492
192	POLYGONACEAE	<i>Rumex crispus</i> L.	İlibade	IVA	OT-3488
193	POLYGONACEAE	<i>Rumex scutatus</i> L.	İlibade	IA1	EY-99
194	PORTULACACEAE	<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semizotu	IA1	OT-3600
195	PRIMULACEAE	<i>Cyclamen persicum</i> Sibth. & Sm.	Sıklamen	VIB8	OT-3639
196	PRIMULACEAE	<i>Primula obconica</i> Hance	Onbiray çiçeği	VIB8	OT-3627
197	PRIMULACEAE	<i>Primula vulgaris</i> Huds. subsp. <i>vulgaris</i>	Sarı menekşe	VIA8	EY-681
198	RANUNCULACEAE	<i>Adonis flammea</i> Jacq.	Çörekotu	IIA1	OT-3545
199	RANUNCULACEAE	<i>Ceratocephalus falcatus</i> (L.) Pers.	Niyet çiçeği	VIA18	EY-667

200	RANUNCULACEAE	<i>Consolida orientalis</i> (Gay) Schröd.	?	IVA	OT-3517
201	RANUNCULACEAE	<i>Nigella arvensis</i> L. var. <i>glauca</i> Boiss.	Çörekotu	IA4	OT-3590
202	RANUNCULACEAE	<i>Ranunculus arvensis</i> L.	Su pıtrağı	?	EY-812
203	RESEDACEAE	<i>Reseda lutea</i> L. var. <i>lutea</i>	Ezentere	IA1, IVA	OT-3481
204	ROSACEAE	<i>Amygdalus orientalis</i> Mill.	Badem	IA4	EY-550
205	ROSACEAE	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	IB4, IB9	OT-3541
206	ROSACEAE	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	IB4, IB9	OT-3543
207	ROSACEAE	<i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	Süpürge, kurt çalısı	VA4	EY-559
208	ROSACEAE	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>	Kızılcık	IA4	EY-544
209	ROSACEAE	<i>Crataegus orientalis</i> Pall. ex Bieb. var. <i>orientalis</i>	Alıç	IA4	OT-3685
210	ROSACEAE	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	IB4, IB9	OT-3540
211	ROSACEAE	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	IB4, IB9	OT-3537
212	ROSACEAE	<i>Mespilus germanica</i> L.	Döngel, muşmula	IB4	OT-3577
213	ROSACEAE	<i>Persica vulgaris</i> Mill.	Şeftali	IB4	OT-3542
214	ROSACEAE	<i>Prunus x domestica</i> L.	Erik	IB4, IB9	OT-3538
215	ROSACEAE	<i>Pyrus communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Armut	IB4, IB9	OT-3539
216	ROSACEAE	<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaegnifolia</i>	Dağ armudu, ahlat	IA4, IIIA	OT-3576
217	ROSACEAE	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu, itburnu	IA7	OT-3684
218	ROSACEAE	<i>Rubus discolor</i> Weihe & Nees	Karatut, böğürtlen	IA4	OT-3551
219	ROSACEAE	<i>Sorbus umbellata</i> (Desf.) Fritsch var. <i>umbellata</i>	Öküz götü	IIIA	EY-590
220	RUBIACEAE	<i>Galium verum</i> L. subsp. <i>verum</i>	Dil kanatan	?	EY-808
221	RUBIACEAE	<i>Rubia tenuifolia</i> d'Urv. subsp. <i>donietii</i> (Griseb.) Ehrend. & Schönb.-Tem.	Kökboyası	VA1	OT-3521
222	SALICACEAE	<i>Populus nigra</i> L. subsp. <i>nigra</i>	Kavak	VIB1, IIIB, IVB	OT-3510
223	SALICACEAE	<i>Salix alba</i> L.	Söğüt	VB3, VB5	OT-3512
224	SCROPHULARIACEAE	<i>Antirrhinum majus</i> L.	Kuş ağızı	VIB8	OT-3652
225	SCROPHULARIACEAE	* <i>Linaria genistifolia</i> (L.) Mill. subsp. <i>confertiflora</i> (Boiss.) P.H.Davis	Sarı yonca	?	EY-54
226	SCROPHULARIACEAE	<i>Scrophularia xanthoglossa</i> Boiss. var. <i>decipiens</i> (Boiss. & Kotschy) Boiss.	Ezentere	?	EY-248
227	SCROPHULARIACEAE	* <i>Verbascum cheiranthifolium</i> Boiss. var. <i>obtusiusculum</i> Hub.-Mor.	Siğir kuyruğu	VIA13	OT-3563
228	SCROPHULARIACEAE	<i>Verbascum glomeratum</i> Boiss.	Siğir kuyruğu	VIA13	EY-113

TÜBA-KED 9/2011

229	SOLANACEAE	<i>Capsicum annuum</i> L.	Biber	IB4, IB8	OT-3614
230	SOLANACEAE	<i>Hyoscyamus niger</i> L.	Vandibi	VIIA4	EY-839
231	SOLANACEAE	<i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	Domatis, domates	IB4, IB9	OT-3533
232	SOLANACEAE	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Guppil, kumpir, patates	IB2, IVB	OT-3528
233	TYPHACEAE	<i>Thypha angustifolia</i> L.	Gındıra, karnış	VIA8	OT-3663
234	URTICACEAE	<i>Urtica dioica</i> L.	Iskırgı	IA7, IIA1	OT-3494
235	VIOLACEAE	<i>Viola occulta</i> Lehm	Menekşe	VIA8	EY-709
236	VIOLACEAE	<i>Viola odorata</i> L.	Mor menekşe	VIA8	EY-671
237	VIOLACEAE	<i>Viola wittrockiana</i> Gams.	Hercai	VIB8	OT-3644
238	VITACEAE	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch.	Amerikan sarmaşığı	VIB8	OT-3626
239	VITACEAE	<i>Vitis vinifera</i> L.	Asma	IB1, IB4	OT-3518
240	ZYGOPHYLLACEAE	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik	IA4, IIA1	OT-3511

Not: Cins/Tür adı kolonunda * işaretiyle belirtilen bitkiler endemiktir.